

Remissyttrande från Svenska Fåravelsförbundet
Dnr LI2025/00934

Svenska Fåravelsförbundets remissyttrande avseende SOU 2025:50 En ny viltförvaltningsmyndighet

Svenska Fåravelsförbundet, nedan benämnt SF, är en intresse- och näringslivsorganisation för Sveriges fårföretagare. Föreningen har 24 länsföreningar och har idag ca 2 500 medlemmar. Ett stort antal av landets får, finns i företag som drivs av medlemmar i Svenska Fåravelsförbundet.

Sammanfattning

SF tackar för möjligheten att besvara remissen av utredningen SOU 2025:50, förslag till ny viltförvaltningsmyndighet. SF har tagit del av remissen med dnr LI2025/00934. SF tillstyrker utredarens huvudförslag om en ny nationell viltförvaltningsmyndighet som tar över samtliga uppgifter som Naturvårdsverket haft inom viltförvaltningen. Vi instämmer i utredarens huvudförslag att den nya föreslagna myndigheten bör hantera enbart viltförvaltningsfrågor och inte områden som idag ligger hos Polismyndigheten. Utöver detta ställningstagande har SF valt att inte lämna några detaljerade synpunkter kring de förslag som läggs gällande ansvaret för att hantera de områden som idag ligger hos Polismyndigheten, då dessa frågor inte ligger inom vårt huvudsakliga kompetensområde. Vårt yttrande fokuserar därför enbart på frågor som rör framtida viltförvaltning.

Särskilda synpunkter

SF välkomnar en förändring i viltförvaltningsfrågorna

SF välkomnar initiativet till att se över hur man kan förändra arbetet med viltförvaltningen. Vi välkomnar också det tydliga uppdraget i direktivet att föreslå en förändring. Samtidigt noterar vi att uppdraget har formulerats på ett sätt som gör att utredaren inte haft i uppdrag att analysera och föreslå en rad olika alternativ. Istället har man bett om konkreta förslag på hur en ny myndighet ska se ut. Det innebär också att utredningen inte har kunnat utreda alternativa modeller fullt ut, till exempel att Naturvårdsverket hade fått ett förtydligat uppdrag. Detta gör också att vi baserat på utredningen inte har möjlighet att bedöma om en myndighet med koppling till landsbygdsföretagande och animalieproduktionens behov, kunde ha varit mer ändamålsenlig.

Vi befinner oss sedan relativt lång tid tillbaka, i en fas i arbetet kring viltförvaltningsfrågorna, som innebär att vi behöver ta itu med de omfattande problem som är resultat av vargens återkomst. Så som arbetet med rovdjursförvaltning hittills utförts av Naturvårdsverket och länsstyrelserna, har det skapat många konflikter vad gäller rovdjurspolitiken och -förvaltningen. Naturvårdsverket har ett brett miljöuppdrag där viltförvaltningsfrågor är en liten del. Vår bedömning är därför att förslaget om ny myndighet och det föreslagna uppdraget som beskrivs av utredaren, ger en förhoppning att en ny myndighet kan ge större tyngd åt perspektiv som tar hänsyn till livsmedelsproducenter och brukare av marken, inkluderat vikten av en hållbar och långsiktig livsmedelsproduktion. SFs slutsats är, trots tidigare nämnda förutsättningar gällande uppdragets utformning, att en ny viltförvaltningsmyndighet på det sätt

Remissyttrande från Svenska Fåravelsförbundet
Dnr LI2025/00934

som beskrivs av utredaren, har förutsättningar för ett mera fokuserat arbete kring viltförvaltningsfrågorna, än vad som sker idag.

SFs yttrande fokuserar på förslagen om viltförvaltning

En förändrad viltförvaltning har varit efterfrågad under en längre tid, från oss som representerar svensk fårnäring, då vi (SF) representerar det djurslag och de djurägare som är i särklass mest drabbade av den utveckling som skett på rovdjursområdet.

Rovdjursförvaltningen är det område, där vi som rikstäckande branschorganisation för svensk fårnäring, får mest synpunkter från våra medlemmar. Den aktuella rovdjursituationen är ett av tre områden som återkommande anges vara anledning till upphörande med produktion. De djurslag bland rovdjuren, som i första hand påverkar vår produktion är varg och lodjur (se figur 2 nedan), men lokalt och över tid är det även andra rovdjur som påverkar möjligheten att bedriva verksamhet med får, och skapar stora problem för våra verksamheter. Vi väljer att i vårt remissyttrande beskriva situationen med koppling till de stora rovdjuren, se separat rubrik nedan. Vi vill med denna information ytterligare tydliggöra det för svensk fårnäring, akuta behovet av en förändrad viltförvaltning.

En bättre hantering av rovdjursfrågorna är avgörande för att hindra den produktionsminskning som vi sett under flera år. Svensk fårnäring behöver växa. Viltförvaltningen i sin helhet är naturligtvis också viktig, inte enbart den del som rör rovdjursfrågan. Att förvaltningen av klövvilt under senare år, har fungerat något bättre än tidigare, är sannolikt ett resultat av att hanteringen av skydds jakt på klövvilt i större mån har hanterats med hänsyn till stora klövviltsstammar. Även denna del av viltförvaltningen (klövvilt) är förstås avgörande för svensk fårnäring, eftersom vår verksamhet är helt beroende av att det går att bedriva växtodling och foderproduktion på ett praktiskt och ekonomiskt rimligt sätt.

En ny myndighet är ingen garanti för förändring

Konsekvensanalysen i remissen stämmer väl med vår uppfattning, viltförvaltningen har inte fungerat väl. Det är svårt att baserat på uppdragsbeskrivningen i utredningen, bedöma om förutsättningar finns för tillräcklig hänsyn till den del som handlar om att begränsa skador och olägenheter som vilt orsakar. Uppdragets utformning som föreslås av utredningen, med de tre övergripande perspektiven; att bevara viltarter, att främja brukande av vilt som resurs samt att förebygga och begränsa skador och olägenheter som vilt orsakar, kan ge ett förtydligt, fokuserat och avgränsat uppdrag. Den senare delen (dvs att förebygga och begränsa skador) är ett område som vi förstår inte funnits tydliggjort tidigare, och denna del är för vår näring fullständigt avgörande, om vi ska kunna växa inom svensk lammproduktion. Ur vårt perspektiv behöver denna del väga tungt för den nya myndigheten och hanteras med stor omsorg då den delen är eftersatt i dagsläget. Detta är ett område som under lång tid i nuvarande förvaltning, har hanterats högst bristfälligt. Förutsatt att den nya myndigheten får utrymme att arbeta med de tre perspektiven på ett väl avvägt sätt även då målkonflikter uppstår, där transparens och dialog är högt prioriterat, så är vår bedömning att det kan skapas förutsättningar för hänsyn till

Remissyttrande från Svenska Fåravelsförbundet
Dnr LI2025/00934

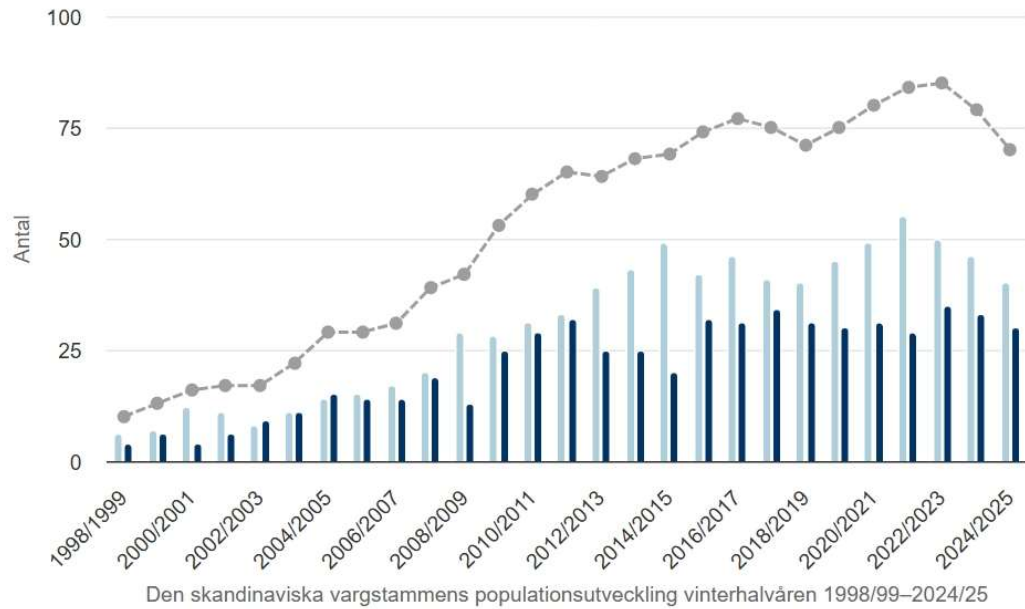
både viltet och svensk animalieproduktion. Det är dock av största vikt att myndighetens resurser besitter kompetens och förståelse för uppdragets samtliga delar. Från fårnäringens håll har vi ofta och under lång tid, upplevt fullständig avsaknad av förståelse för såväl den oro som de ekonomiska problem, som rovdjuren orsakar. För att kunna bedöma och förstå problem inom olika verksamheter, krävs en bred kompetens. Förslaget att även länsstyrelsernas uppdrag ska omfatta samma skrivning som instruktionen till den föreslagna nya viltförvaltningsmyndigheten, bedömer vi som positivt, liksom att det föreslås ökade resurser för länsstyrelsernas arbete inom viltförvaltningen.

Det är avgörande att vid införandet av en ny myndighet, ta hänsyn till att en ny organisation i sig inte är en garanti för ett bättre fungerande arbete. Vi har tidigare sett exempel på när införande av ny myndighet inte alls har medfört det avsedda resultatet, vilket i dessa fall haft stor negativ påverkan på förutsättningarna för att bedriva animalieproduktion i Sverige. Vi anser också att det fortsatt är lika viktigt och kanske än viktigare i en förändringsprocess, att den berörda myndigheten, i detta fall den nya, på bästa möjliga sätt samverkar med andra myndigheter och berörda parter. Detta är centralt för att arbetet som helhet ska fungera och för att hänsyn ska kunna tas till oss som driver verksamhet med betande mular.

Rovdjurssituationen i Sverige

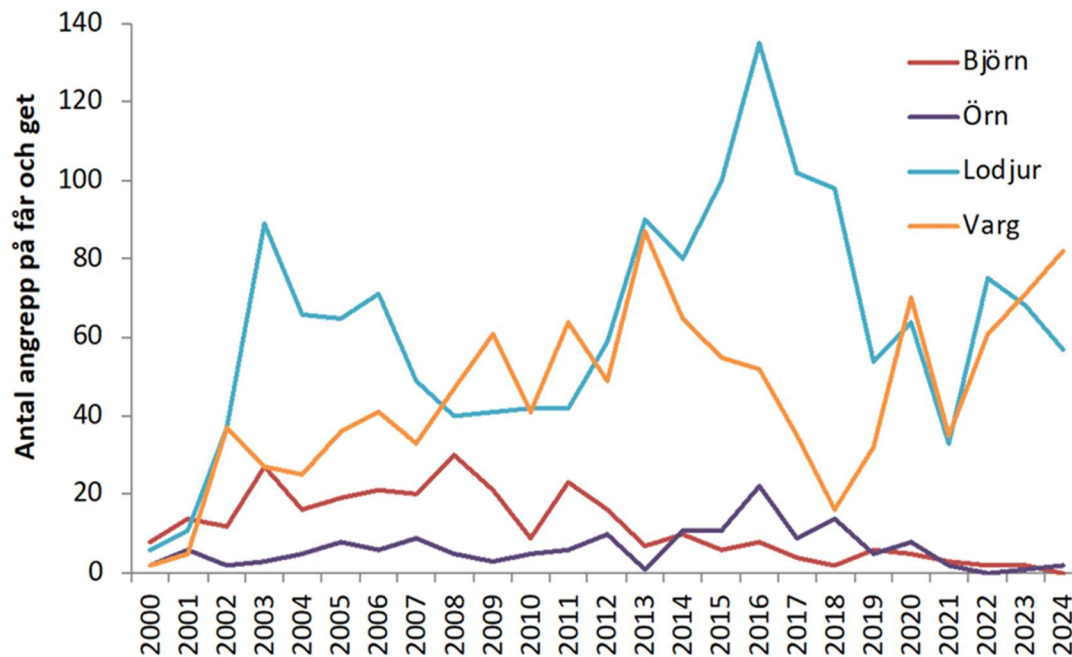
Svenska Fåravelsförbundet representerar den del av svensk djurhållning som berörs i särklass mest av vargen, detta eftersom djurslaget får är det som drabbas av flest vargangrepp. Svensk fårnäring är en viktig del av såväl livsmedelsproduktionen som bidraget till öppna landskap och biologisk mångfald. Under rådande världsläge med klimatförändringar och krig i vår närhet är det viktigare än någonsin att producera så mycket livsmedel som vi kan på ett hållbart sätt. Vi har en livsmedelsstrategi med målsättningen att öka produktionen. Vi behöver göra detta på alla marker där det är möjligt att producera livsmedel. I Sverige, liksom i många andra länder, finns det stora arealer där man inte kan odla grödor för humankonsumtion. Men dessa marker kan betas av idisslare och på det viset producera livsmedel av hög kvalitet. Vi har en moralisk skyldighet att producera så mycket livsmedel vi kan, överallt där vi kan. Den utveckling vi ser idag av vargstammen och nuvarande rovdjursförvaltning är ett direkt hinder för livsmedelsproduktionen. Den är också ett hinder för att bo och vara verksam på landsbygden och mot att bibehålla och öka den biologiska mångfalden, inte minst viktigt för alla som lever och bor i landet, och detta oavsett om man bor i landsbygd eller tätort.

Resultaten från inventeringsperioden 2024/25 visar att det finns cirka 400 vargar i Skandinavien. Ungefär 355 av dem finns i Sverige (<https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/vilt/varg-population-skandinavien/>). Även om siffran har minskat något under de senare åren, så har den under många år ökande vargstammen (se figur 1), skapat en frustration hos svenska fårhållare och på många håll upplevs situationen fullständigt ohållbar.

Figur 1. Källa: Naturvårdsverket, <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/vilt/varg-population-skandinavien/>).

- Familjegrunder
- Revirmarkerande par
- Totalt antal familjegrunder och par

Figur 2. Antal rovdjursangrepp på får och get 2000-2024. Källa: viltskadestatistik-2024.pdf (slu.se)

Svensk fårnäring har under en tid haft såväl goda ekonomiska förutsättningar som goda naturgivna förutsättningar att producera lammkött och andra värdefulla produkter som får- och lammproduktionen erbjuder. Trots detta minskar produktionen i Sverige och vi får tydliga signaler om att en avgörande anledning till detta är en oro och osäkerhet för nuvarande och framtida rovdjursituation. I flera av SF genomförda undersökningar bland fårhållare, anges rovdjursituationen som en av de tre främsta orsakerna till avveckling och/eller hot mot framtida produktion. I figur 2 visas antalet rovdjursangrepp (för fyra av våra rovdjur) i får och getbesättningar, under perioden 2000-2024. Det är antalet angrepp och inte antalet skadade eller döda djur som visas i diagrammet. Diagrammet ger ändå en bild av den stora påverkan som rovdjuren har på vår djurhållning. Tilläggas kan, att det utöver detta finns en mängd problem som inte går att mäta såsom skrämde och stressade djur, djur som sprungit genom stängsel eller andra olägenheter orsakade av rovdjuren.

Statistik från Jordbruksverket (Jordbruksverkets statistikdatabas, <https://statistik.sjv.se/>, figur 3) visar en minskning från drygt 300 000 vuxna djur (tackor och baggar) 2017 till dagens fårpopulation på ca 240 000 vuxna djur (Jordbruksverket djurräkning 2024). Flera olika länsstyrelser har gjort undersökningar hur fårnäringen utvecklas under en period med vargetablering i området, och uppgifterna visar på minskningar på 9-13 % (uppgifter baserat på undersökningar av länsstyrelserna i Örebro, Värmland och Gävleborg).

Figur 3. Antal tackor och baggar i Sverige 2017-2024. Källa: Jordbruksverkets statistikdatabas.

Göteborgs Universitet sammanställde 2021 en rapport med titeln "Att leva nära stora rovdjur". Rapporten fokuserar på perspektiv på psykosociala och socioekonomiska konsekvenser. Rapporten visar att lantbruksföretagare och jägare upplever oro och ekonomisk otrygghet som i större utsträckning behöver adresseras inom förvaltningen. Exakt vilka åtgärder som skulle kunna reducera människors oro är dock svårt att med säkerhet säga någonting om, enligt rapporten. Rapporten anger vidare att fastän lantbrukare och jägare kan få ersättning för dokumenterade skador orsakade av stora rovdjur på tamdjur och hundar kan individer i dessa grupper känna sig oroad och stressade vid ett angrepp, men också över risken för ett angrepp (Eklund m.fl., 2020 Att leva nära stora rovdjur (naturvardsverket.se)). Andra konsekvenser handlar om att lantbrukare på olika sätt behöver göra anpassningar för att minska risken för angrepp eller att förekomsten av exempelvis varg upplevs utgöra ett hot mot det egna företagandet, landsbygdens framtid och en meningsfull vardag. Regeringens proposition 2012/13:191 påpekade också att "utvecklingen av de svenska rovdjursstammarna under senare tid gjort det svårare att hålla djur på bete" (En hållbar rovdjurspolitik (Proposition 2012/13:191) | Sveriges riksdag (riksdagen.se) s. 7).

Remissyttrande från Svenska Fåravelsförbundet
Dnr LI2025/00934

Summering

För SF är utredningen om framtida viltförvaltning välkommen, en förändring jämfört med dagens förvaltning är efterfrågad sedan lång tid tillbaka. Vår bedömning och förhoppning, är att det kan skapas utrymme och förutsättningar för en viltförvaltning som tar hänsyn också till landsbygdsföretagande och animalieproduktion.

Anna Kristoffersson, ordförande

Svenska Fåravelsförbundet

Anna Kristoffersson
Veberöd 342, Klinten
24796 Veberöd

anna.kristoffersson@telia.com

070-852 01 94